

str 10

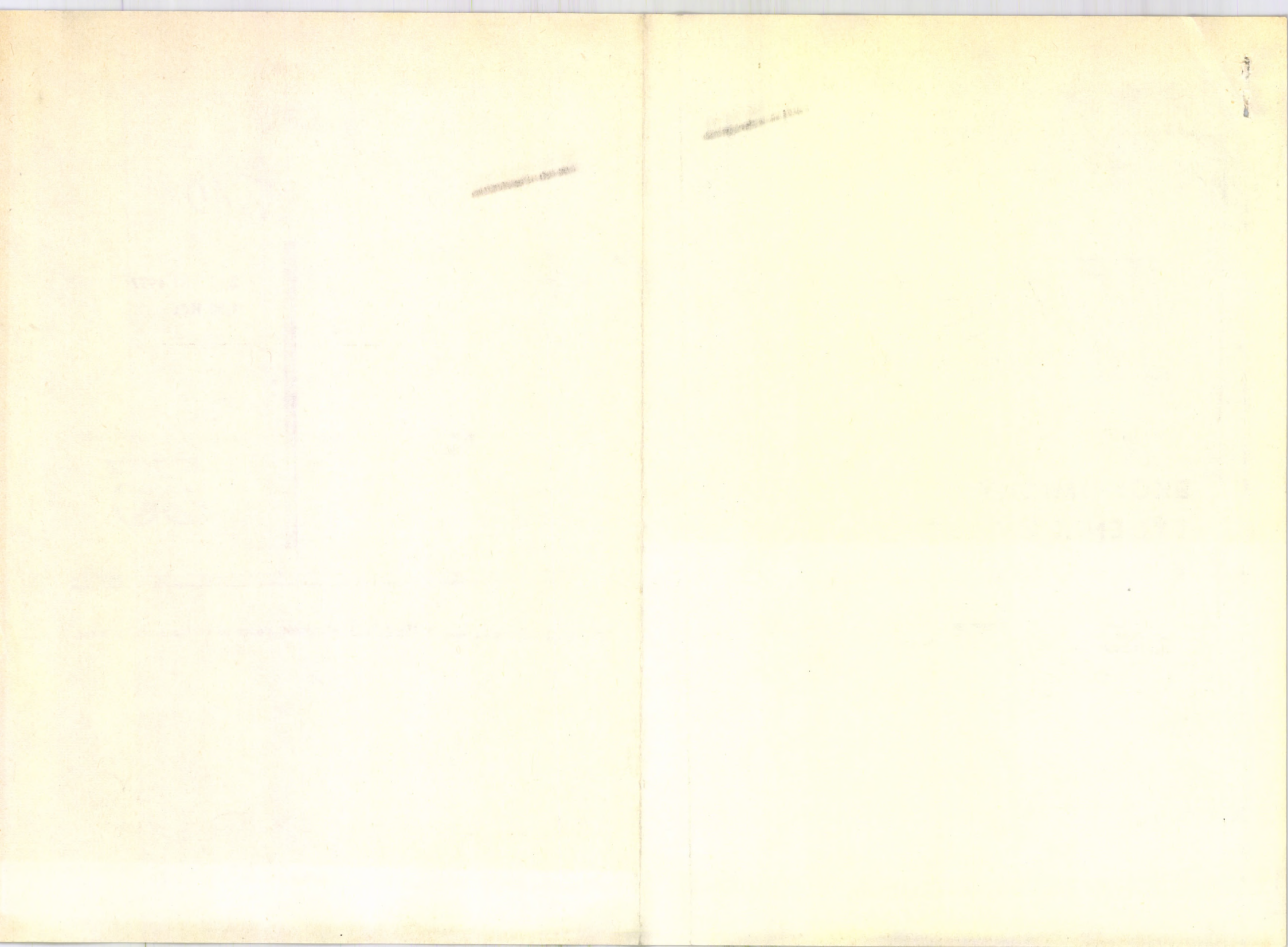
2. ZÁŘÍ 1977
1,50 Kčs

Hospodářské noviny

EKONOMICKÝ
TÝDENÍK ÚV KSČ

35

kom 211,8 vo výrobných družstvách a 343,9 v iných podnikoch. Na Slovensku bolo vybudovaných 27 nových podnikov. V súčasnosti dopyt po týchto službách klesá.



OBCHOD MUSÍ PŘIDAT

ПРАВДА

Zdokonalování obchodu je nedílnou součástí sociálního a ekonomického programu schváleného

XXV. sjezdem KSSS, který je důsledně realizován, píše list ve svém úvodníku. Novým důkazem péče strany o tuto sféru, péče o stále plnější uspokojování materiálních a kulturních potřeb obyvatelstva je nedávne usnesení ÚV KSSS a rady ministrů SSSR o opatřeních k dalšímu rozvoji obchodu. Toto usnesení shrnuje výsledky toho, co bylo vykonáno, a stanoví konkrétní cesty a prostředky zlepšení práce na důležitém úseku národního hospodářství. V uplynulých pěti letech se značně upomněla spotřební výroba a vzrostly příjmy pracujících. Ve městech i na venkově bylo postaveno mnoho velkých obchodů a také podniků veřejného stravování, které jsou moderně vybaveny a používají pro zákazníky pohodlné formy obsluhy. To vše umožnilo zvýšit maloobchodní obrát o 36,4%. V nynější pětiletce se bude tento obrát dále zvyšovat. Přesto se však v organizaci obchodu ještě vyskytují vážné nedostatky. Úroveň služeb zatím neodpovídá rostoucím požadavkům pracujících a zaostává za požadavky doby. Při zdokonalování obchodu je důležité seznámit s úkoly obsaženými v usnesení každého pracovníka odvětví, vsade vypracovat konkrétní program akcí a důsledně jej plnit, zdůrazňuje se v úvodníku. K úspěchu této práce přispěje koncentrace úsilí na hlavní směry a státní a veřejná kontrola plnění tohoto usnesení, uzavírá list.

PŘEMĚNA ZEMĚDĚLSKÉ PRÁCE

Социалистическая ИНДУСТРИЯ

Uskutečňování programu rozvoje traktorového a zemědělského strojírenství v letech 1976-1980. schváleného na XXV. sjez-

du KSSS, znamená, že do konce roku 1980 bude v zemědělství pracovat asi 2,7 mil. traktorů a více než milion kombajnů různých typů. Tam se značně zvýší energetické vybavení zemědělství, bude možné mechanizovat nejobtížnější práci a současně se značně přispěje k plnění úkolu komplexní mechanizace, píše v deníku ÚV KSSS náměstek ministra traktorového a zemědělského strojírenství SSSR Nikolaj Tarasov. Uvádí dále, že v této pětiletce vzroste objem výroby v traktorovém a zemědělském strojírenství téměř o 35%, což plně odpovídá ustanovením článku 22 návrhu nové ústavy, kde se uvádí, že «v SSSR se důsledně plní program přeměny zemědělské práce v druh průmyslové práce». V Sovětském svazu se zejména rozvíjí výroba traktorů nového typu s velkou energetickou vyhovností a vysoké výkonných sklízecích strojů. Jsou to např. traktory T-150, MT 3-80, T-130, kombajny Niva a Kotos, sestřídkový kombajn na sklizeň cukrovky a další. Výroba traktorů s velkou energetickou vyhovností dala podnět k vývobě nové generace rychlých a výkonných strojů se širokým použitím. Dás např. pracují na sovětských polích stejně traktorové agregáty ze sovětských strojů, kultivátorů a braň spojených speciálními spojovacími systémy.

POTRAVINOVÝ DEFICIT

V roce 1983 bude aravie

MAĎARSKÉ KOOPERAČNÍ VZTAHY S KAPITALISTICKÝMI PODNIKY

MNOHOSTRANNÝ EFEKT

Kooperační vztahy se západními podniky začaly být v Maďarsku předpisově regulovány teprve v roce 1968, kdy k tomu byla vytvořena také příslušná hlediska. Odpovědné orgány stanovily organizační rámce pro kooperace na základě svých zkušeností získaných po roce 1968. Projevilo se to v prvé řadě v tom, že byly založeny dva podniky, které se zabývají vysloveně kooperacemi, a to Intercooperation AG, podnik pro podporu obchodu, a dále kooperační kancelář zahraničního obchodu Hunicoop pro strojírenství.

Firma Hunicoop je přímo řízena ministerstvem hutnictví a strojírenství. Zabývá se v prvé řadě technickými tématy a předává rozpracované náměty příslušným podnikům zahraničního obchodu k uzavření smluv a uskutečnění.

Intercooperation AG, podnik pro podporu obchodu (jako organizace zahraničního obchodu), se rovněž zabývá náměty pro kooperace metalurgického a strojírenského průmyslu. Do jeho činnosti však patří také rozvíjení kooperací ve všech odvětvích národního hospodářství a vyjasňování s tím spojených otázek, které souvisejí se zahraničním obchodem, věcnou a hospodářskou stránkou a financováním.

Podle našeho výkladu se kooperace neomezují jen na průmysl, ale vztahují se také na oblast zemědělství, obchodu, spolupráce na třetích trzích a na různé služby. Místo definice se obvykle snažíme přiblížit z negativní stránky tomu, co rozumíme pod kooperací. Museli bychom tedy spíš stanovit, co za kooperaci nepovažujeme. Je to

- přímý nákup, prodej
- jednorázová práce ve mzde
- zbožová kompenzace (barter).

Kooperační dohody se Západem vycházejí především z iniciativy podniků, a to výrobních podniků v průmyslu a zemědělství, kteréhokoliv podniku zahraničního obchodu, podniku zahraničního obchodu Intercooperation.

Může vzniknout otázka, proč na sebe podniky přejímají práci plynoucí z koordinace a uskutečňování kooperace, tedy práci, která znamená něco navíc proti povinnostem při jednoduché výrobě. Důvodů je několik:

- chtějí využít svou nevyužitou kapacitu,
- chtějí zvýšit počty vyráběných kusů, pokoušejí se touto cestou přejít na sériovou výrobu,
- chtějí si touto cestou zajistit technický rozvoj tak, že v rámci kooperace zainteresují na tomto technickém rozvoji také západního partnera, a to tím, že tento partner musí odebrat část výrobků, která jsou výsledkem tohoto rozvoje,
- chtějí využít rozličných výhod spojených s vývozem, uskutečňovaným v rámci kooperace včetně úvěrových nív,
- chtějí výhodně upravit svou výrobní strukturu.

ho materiálu, nebo z materiálu, který mají k dispozici obě strany.

Častá forma kooperace je spojena s nákupem zahraničního zařízení, přičemž partner odebrá část hotových výrobků. Neplatíme však produktem, ale v hotovosti a také náš západní partner platí protihodnotu produktů, které odebere. O této formě lze říci, že ty devizy, které jsme spotřebovali nákupem zařízení, know-how a technologie, získáme zpět vyráběným produktem. Další devizový zisk vyplývá z toho, že náš západní partner i nadále odebrá určité množství příslušného produktu,

prodej na třetích trzích: tuto formu kooperace používáme v případech, kdy naši západní partneři v současné konjunkturní situaci nejsou s to umístit část své produkce v Maďarsku,

navazování kooperací s rozvojovými zeměmi. Pro tento účel zřídil podnik Intercooperation AG zvláštní oddělení. U kooperací s rozvojovými zeměmi je maďarský partner dodavatelem zařízení, technologie a know-how. Chtěli bychom si těmito kooperacemi zajistit určitý díl krytí svých materiálových potřeb.

Při kooperacích se západními firmami — pokud odpovídají shora vličeným předpokladům — nemají maďarské firmy žádné zvláštní finanční problémy. Nezavisle na kooperacích se v Maďarsku podporují všechny výroby, které zajišťují zbožové fondy obecně uplatnitelné a konvertibilní. Účelový úvěr pro určitou produkci je poskytován každému podniku nezávisle na jeho ostatní činnosti a finanční situaci, pokud prokáže, že bude vyrábět s použitím tohoto úvěru a deviz výrobek, který je možno všude prodat.

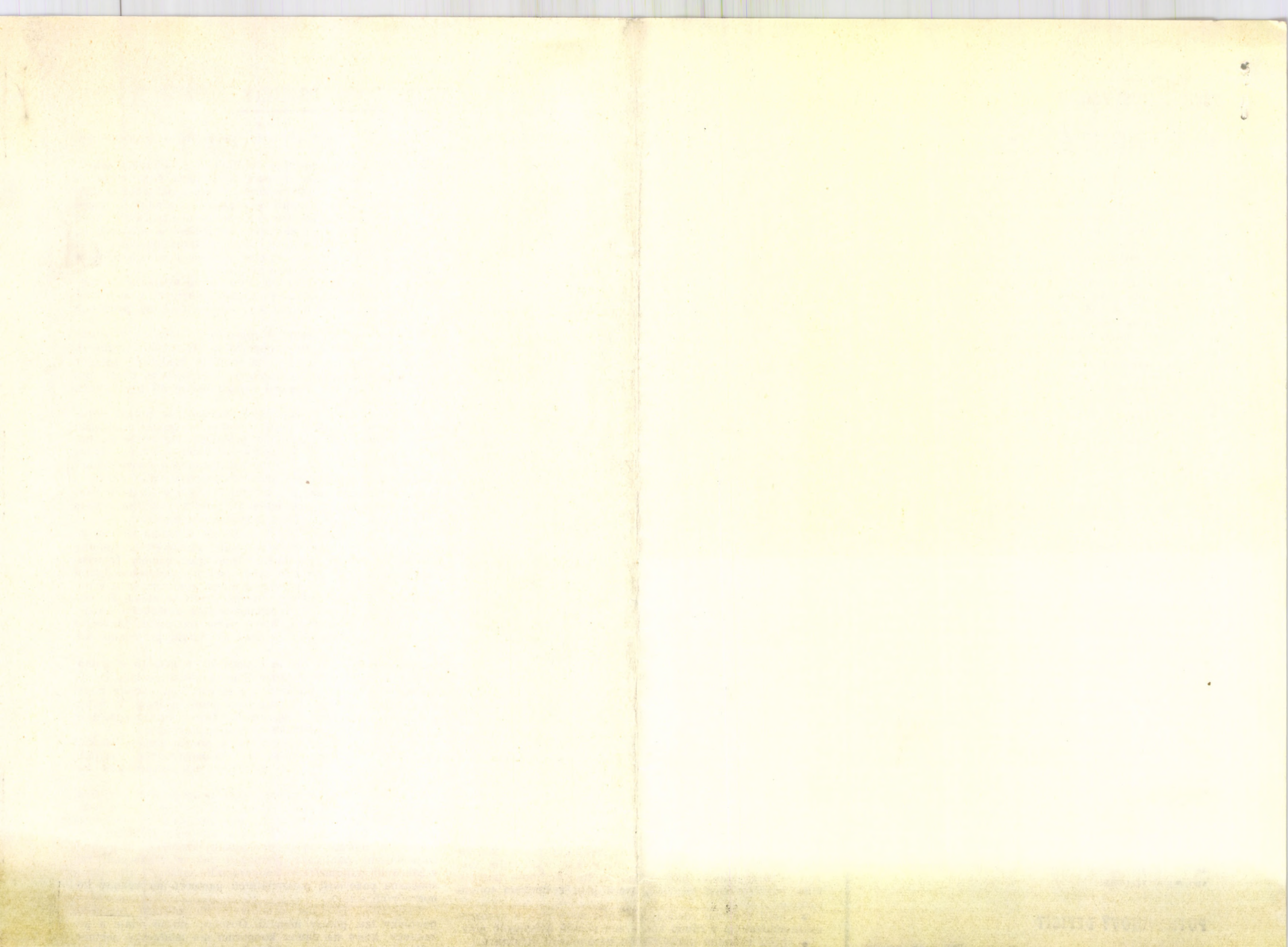
Námět na kooperaci může přijít jak z tuzemska, tak ze zahraničí. Tuzemské náměty jsou samozřejmě spojeny s některou oblastí plánování. Tematické náměty Intercooperation se vází na cíle stanovené národohospodářským plánem, na rozvojové koncepce plánů ministerstev a v neposlední řadě na koncepce firem. Často se stává, že maďarské podniky pověř Intercooperation sjezdáním kooperační smlouvy na téma, které samy navrhnou. Iniciativa ze stran podniků je tedy také důležitým pramenem kooperačních námětů.

Vedle tuzemských zdrojů kooperačních námětů se samozřejmě vyskytuje také zahraniční iniciativa, ačkoli co do počtu případů je v porovnání s tuzemskými náměty počet námětů navrhovaných ze zahraničí poměrně malý. V těchto případech kontaktují zahraniční firmy Intercooperation proto, aby pro ně našla kooperačního partnera.

Zde se nutně musíme zmínit o oboustranném hledání partnerů — jinými slovy o «zprostředkování sňatků» — které má rozhodující důležitost pro uskutečnění kooperace.

V rámci Intercooperation pracuje kooperační centrum, jehož úkolem — kromě vyhledávání partnerů — je udělování bezplatných informací pro tuzemské i zahraniční podniky o právních, finančních a ostatních otázkách spojených s teoretickou i praktickou stránkou kooperací. Informativní publikace podporují jak v Maďarsku, tak v zahraničí popularizaci kooperačního myšlení a orientují současně pozornost potenciálních partnerů na výhody kooperačních smluv.

Kooperace začíná vyhodnocením základů tuzemské potřeby tzv. popisů námětů. Obsahují nutné údaje a požadavky, které na danou kooperaci má maďarský partner



POTRAVINOVÝ DEFICIT

Finance and Development

V roce 1965 bude pravděpodobný deficit v domácí produkci potravin ve srovnání s potřebami výživy obyvatel rozvojových zemí s nízkými příjmy (rozumí se roční příjem méně než 200 dolarů na jednoho obyvatele) 45 až 70 mil. tun — předvídá se ve stati časopisu Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. Světová produkce obilnin vzrůstala v minulých letech rychleji než populace, přičemž produkce v bloku rozvojových zemí jako celku se zvyšovala o něco rychleji než v zemích hospodářsky rozvinutých. Avšak prudší r. st. populace v rozvojových zemích znamená, že rozdíl v produkci obilnin na 1 obyvatele vzrostl. Navíc v období 1960—1974 produkce na obyvatele ve skupině rozvojových zemí s nízkými příjmy ve skutečnosti dokonce klesla, zatímco jinde stoupla. V roce 1974 byla produkce na jednoho obyvatele v hospodářsky vyspělých zemích 4krát vyšší než v rozvojovém světě, přičemž tento násobek byl ještě vyšší ve srovnání se zeměmi s nízkými příjmy. Podle autora stati prokazují analýzy Světové banky, že nejzdravější a nejpraktičtější cesta, jak opatřit více potravin pro milióny podvyživených lidí v uvedené kategorii rozvojových zemí, je soustředit úsilí na to, aby se dosáhlo vyšší výroby v malých hospodářstvích. To vyžaduje podle nich jak změnu orientace rozvojového úsilí v těchto zemích větším soustředěním na zemědělství, tj. k dodatečnou mezinárodní finanční pomoc ve výši 20 až 30 miliard dolarů v průběhu příštích pěti let. Problém nemůže být zmíněn (snad kromě okamžité výpomoci) přesouváním obilnin z přebytečných oblastí v Severní Americe nebo Oceánii.

KDO PODPORUJE RASISTY?



NATIONS UNIES · UNITED NATIONS

Středisko OSN pro nadnárodní společnost uveřejnilo nedávno zprávu pod názvem „Činnost nadnárodních společností v jižní Africe a rozsah jejich společností“.

luprác s ilegálními režimy v této oblasti, která shrnuje významná fakta o ekonomické podpoře rasistických režimů. Přes všechna odsouzení vzrostly celkové cizí investice v Jihoafrické republice (JAR) z téměř 4 miliard dolarů, v roce 1956 na necelých 18 miliard dolarů v roce 1974. Lvi podíl na tom mají země EHS, zejména Velká Británie. Necelá čtvrtina přichází ze Severní a Jižní Ameriky, hlavně ze Spojených států. Ačkoliv více než 300 nadnárodních společností se základnou ve Spojených státech působí v JAR, jenom 13 společností svým podílem tvoří tři čtvrtiny investic USA. Podle objemu aktiv jsou to firmy General Motors, Mobil Oil, Exxon, Standard Oil of California, Ford, ITT, General Electric, Chrysler, Firestone, Goodyear a další. Také společnosti se sídlem v NSR, Francii a Švýcarsku mají v JAR značné podíly. Dokonce i některé švédské a japonské společnosti našly cestu, jak zde působit. Podle zprávy z roku 1971 má své kanceláře v JAR asi 70 japonských firem. Nadnárodní firmy hrají důležitou úlohu ve všech průmyslových odvětvích JAR. Zásadnou těchto společností byla JAR s te vyvinout jadernou techniku. Allis Chalmers a jiné firmy Spojených států navrhly a vybudovaly jaderný reaktor v pe-lindabském závodě na vývoj uranu. Také společnosti Siemens a Krupp z NSR byly zapojeny do výstavby tohoto reaktoru.

- linej využívají rozličných výhod spojených s vývozem uskutečňovaným v rámci kooperací, včetně úvratových ústav.
- chtějí výhodně upravit svou výrobnou strukturu.
- v neposlední řadě si chtějí zvýšit cenovotu.

Při povolování kooperací sledují příslušné orgány především hlediska národohospodářská. K těmto hlediskům patří posouzení toho

- jestli okolnosti, které podnik uvádí jako vlastní nebo národohospodářské výhody, skutečně existují,
- jestli koncepce kooperace znamená skutečný technický rozvoj jak pro podnik, tak pro národní hospodářství,
- jaký vliv má kooperace na devizovou bilanci země, protože bereme v úvahu nejen vývoz výrobků, ale také devizové výdaje, které se v rámci kooperace vyskytují (je nutné nakoupit za západní měnu zařízení nebo dovážené materiály k výrobě příslušného výrobku, součástky apod.).

— zda v určitých případech lze za vylepšení devizové bilance považovat úsporu dovozu;

— jestli plánovaná kooperace není v rozporu s národohospodářskými zájmy, mezistátními ujednáními včetně závazků převzatých v rámci socialistické integrace, nebo dokonce v rozporu s plánovaným hospodářstvím.

Kooperace se západními partnery je v MLR schvalována mezinárodní komisí, a to ve dvou stupních:

1. Když se na základě našich předchozích informací koncepce navrhované kooperace zdá realistická, informujeme stručně o této záležitosti komisi. Povolení k jednání se uděluje tehdy, jestli kooperace odpovídá základním zájmům podniku a národního hospodářství a jestli se žádný jiný podnik tímto případem nezabývá. [Komise koordinuje tedy také v tomto směru činnost firem.]

2. Po úplném vypracování koncepce kooperace — v mnoha případech po vypracování smlouvy, která má být uzavřena se zahraničním partnerem — zkoumá komise návrh ve všech jeho podrobnostech a přijímá rozhodnutí na základě všech jí předložených údajů.

Členy zmíněné komise jsou představitelé těch orgánů (přibližně 8—10), které mohou mít zájem na povolení a uskutečnění příslušné kooperace. V současné době nám dělá problém, že po rozhodnutí komise musí být žádost o povolení — i když jen formálně — předložena jednotlivým místům. Snažíme se dosáhnout toho, aby po rozhodnutí komise nebylo nutné žádat o žádná další svolení, ani z čistě formálních důvodů.

Maďarské firmy využívají v rámci »definice« uvedených na začátku našeho článku nejrůznější formy kooperace.

Patří k nim:

■ společná výroba, kdy část konečného výrobku vyrábí maďarský partner, zbývající část západní partner. Montáž se provádí v Maďarsku, u zahraničního partnera, nebo na obou místech, a totéž platí pro uplatnění na trhu ve vlastní zemi nebo na třetích trzích,

■ dělba finálních výrobků, při níž se jednotlivé typy výrobků vyrábějí v Maďarsku, ostatní typy u západního partnera a vyráběné typy si partneři mezi sebou vyměňují. Tím se zajišťuje, že oba partneři mohou prodávat všechny typy a umožňují to výrobní specializaci na jednotlivé typy,

■ dlouhodobá práce ve mzde — v jejímž rámci nám západní partner dává k dispozici část výrobního zařízení (prostřednictvím nájmu, leasingu nebo prodeje). Výroba spočívá na jeho technologii a výkresoch, na případ od případu upravovaných specifikacích, buď z našeho, nebo z je-

* V ČSSR je obdobným posláním v oblasti rozvoje a podpory kooperací našich a zahraničních podniků pověřen podnik zahraničního obchodu FINCOM.

Maďarské firmy využívají v rámci »definice« uvedených na začátku našeho článku nejrůznější formy kooperace. Patří k nim: společná výroba, kdy část konečného výrobku vyrábí maďarský partner, zbývající část západní partner. Montáž se provádí v Maďarsku, u zahraničního partnera, nebo na obou místech, a totéž platí pro uplatnění na trhu ve vlastní zemi nebo na třetích trzích, dělba finálních výrobků, při níž se jednotlivé typy výrobků vyrábějí v Maďarsku, ostatní typy u západního partnera a vyráběné typy si partneři mezi sebou vyměňují. Tím se zajišťuje, že oba partneři mohou prodávat všechny typy a umožňují to výrobní specializaci na jednotlivé typy, dlouhodobá práce ve mzde — v jejímž rámci nám západní partner dává k dispozici část výrobního zařízení (prostřednictvím nájmu, leasingu nebo prodeje). Výroba spočívá na jeho technologii a výkresoch, na případ od případu upravovaných specifikacích, buď z našeho, nebo z je-

Maďarské firmy využívají v rámci »definice« uvedených na začátku našeho článku nejrůznější formy kooperace. Patří k nim: společná výroba, kdy část konečného výrobku vyrábí maďarský partner, zbývající část západní partner. Montáž se provádí v Maďarsku, u zahraničního partnera, nebo na obou místech, a totéž platí pro uplatnění na trhu ve vlastní zemi nebo na třetích trzích, dělba finálních výrobků, při níž se jednotlivé typy výrobků vyrábějí v Maďarsku, ostatní typy u západního partnera a vyráběné typy si partneři mezi sebou vyměňují. Tím se zajišťuje, že oba partneři mohou prodávat všechny typy a umožňují to výrobní specializaci na jednotlivé typy, dlouhodobá práce ve mzde — v jejímž rámci nám západní partner dává k dispozici část výrobního zařízení (prostřednictvím nájmu, leasingu nebo prodeje). Výroba spočívá na jeho technologii a výkresoch, na případ od případu upravovaných specifikacích, buď z našeho, nebo z je-

Shora zmíněná kooperací síť se nezabývá jenom maďarskou iniciativou, ale posílá podniku Intercooperation také náměty svých klientů. S tématy se tedy seznamují obě strany. Kromě této relativně jednoduché formy zjišťování partnerů se přirozeně využívá také »konzervativních« marketingových metod.

Zkušenosti kooperací síť ukazují, že přes zřetelné vyjádření kooperací úmyslů v popisech námětů se ve významné části zahraničních odpovědí zračí úmysl jen exportovat. V kruzích zahraničních podniků nejsou tedy, jak ukazují zkušenosti — kooperací formy dostatečně známy, právě tak jako výhody, kterých mohou kooperující partneři požívat.

Ačkoliv kooperací vztahy Maďarska nemají žádnou dlouhou minulost, dá se konstatovat, že bylo dosaženo významných úspěchů. Přesto zůstává ještě mnoho možností nevyužito. V současné době se v Maďarsku odhaduje, že podíl kooperované produkce na vývozu zúčtovávaném mimo rublovou oblast činí asi 4—5%. Naproti tomu je podle údajů západních zemí podíl produktů vyráběných v rámci kooperací smluv na jejich celkovém strojírenském vývozu asi 25%.

Maďarské podniky uzavřely ve většině případů kooperací smlouvy s podniky z NSR, Rakouska, Švédska a Dánska a s podniky z USA. Úkolem pro příští léta je diversifikace »kooperací trhu«, případně vytvoření dalších vztahových forem. Zde se nabízí více variant. Je jasné, že maďarské podniky by měly být kooperací partneři západních firem společně s jedním nebo více podniky zemí RVHP. Koordinované vstoupení socialistických podniků by bylo žádoucí při zřizování multinacionálních smíšených podniků. Existuje rovněž možnost, aby socialistické a západní podniky byly spolupartneři při kooperaci v rozvojových zemích. K prohloubení spolupráce mezi podniky socialistických zemí existují v této oblasti příslušné možnosti, je však nutné lepší poznání těchto možností a další rozvoj výměny informací.

Dr. IVAN TOLDY-ŰSZ,
finanční ředitel
GYÖRGY GONDA,
ved. mezinár. a market. odd.
Intercooperation AG,

